

بررسی نیازهای اطلاعاتی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور^۱

محمد نوری پیرنق^۲

دکتر نجلا حریری^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی نیازهای اطلاعاتی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور انجام پذیرفته است. روش تحقیق پیمایشی توصیفی است. گردآوری داده‌ها از طریق پرسشنامه انجام پذیرفته است. داده‌ها با استفاده از روشهای آمار توصیفی و با بهره‌گیری از نرم‌افزار آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها بیانگر آنست که کارشناسان سازمان بیشتر از کانال رسمی برای دسترسی به اطلاعات استفاده می‌کنند اطلاعات را بیشتر به منظور روز آمد کردن اطلاعات تخصصی خود (۵۲ درصد) و زبان خارجی منابع اطلاعاتی، انگلیسی (۹۵٫۳ درصد) است. مهمترین منابع اطلاعاتی نخست کتاب (۴۲٫۶ درصد)، دوم نشریات ادواری (۳۳٫۸ درصد) است. و مجراهای کسب اطلاعات نخست مرکز مدارک علمی با ۵۵٫۹ درصد و دوم اینترنت و اینترنت (۳۲٫۱ درصد) است. و بیشتر از متخصصان موضوعی برای گرفتن مشاوره در زمینه اطلاعات با فراوانی ۸۶ درصد استفاده می‌کنند. کارشناسان، موانع دسترسی به اطلاعات را در وهله اول کمبود منابع اطلاعاتی با فراوانی ۷۴ درصد و در وهله دوم عدم روز آمدی با فراوانی ۴۱٫۹ اظهار کردند و همکاری با مراکز بین المللی، کتابخانه‌های تخصصی افزایش تامین منابع اعم از کتب و ژورنال‌های تخصصی در کتابخانه، به روز کردن منابع اطلاعاتی تخصصی، امکان استفاده از شماره‌های قدیمی ژورنال‌های خارجی، فراهم آوردن امکانات سخت افزاری و نرم افزاری با دسترسی بهتر، را به عنوان مهمترین راهکارها برای دسترسی به اطلاعات اعلام کردند.

کلید واژه‌ها: رضایتمندی، کارشناسان، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور.

مقدمه

اطلاعات برای انسان حیاتی و ضروری است. انسان در زندگی برای رفع نیازهای خود، نیاز به اطلاعات دارد و نیاز به اطلاعات از زندگی انسان نشأت می‌گیرد. نیاز افراد به اطلاعات سه منشأ اصلی دارد: نیاز به آگاهی از فعالیت‌های جدید همگام با پیشرفت‌های جاری و تازه نگاه‌داشتن معلومات؛ نیاز به اطلاعات خاص در حین کار یا پژوهش و

۱. توضیح اینکه در زمان نگارش تحقیق حاضر عنوان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور بوده ولی بعد از نگارش عنوان سازمان به معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور تغییر یافته است.
۲. کارشناس ارشد کتابخانه سازمان مدیریت و برنامه ریزی
۳. عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

فعالیت‌های روزمره نیاز به آگاهی از همه اطلاعات موجود در مورد موضوعی خاص برای انجام پژوهشی تازه است (آزاد، ۱۳۷۴).

همچنین اطلاعات صحیح و به موقع به پیشرفت علمی و فنی هر کشوری می‌انجامد و شالوده محکمی برای اقتصاد ملی هر کشوری می‌باشد. توفیق یا شکست یک برنامه و استفاده از ثروتهای ملی یا هدر رفتن آنها به استفاده از اطلاعات بستگی دارد و هر زمان، جامعه‌ای در راه توسعه واقعی قدم گذاشته و استقلال سیاسی و اقتصادی و ترقی صنعتی را در برنامه‌های کوتاه مدت و بلند مدت خود منظور نموده، وضع اطلاعات نیز پیشرفت چشمگیری یافته و در ارائه خدمات گوناگون و در تمام

نیازها شناسایی شده و مورد اولویت بندی قرار گیرد تا پاسخ‌های مطلوبی به این نیازها داده شود. این پژوهش درصدد است نخست به وضعیت نیازهای اطلاعاتی در نزد کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور بپردازد و سپس مسائل و مشکلات پیش روی کارشناسان را شناسایی کند و نهایتاً پیشنهادهایی در جهت تامین این نیازها مطرح نماید.

اهمیت پژوهش

انجام این پژوهش از چند بعد دارای اهمیت است:

۱. در زمینه نیازهای اطلاعاتی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور مطالعه ای درخور و مناسب صورت نگرفته است،
۲. توجه جدی به نیازهای اطلاعاتی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تا کنون انجام نپذیرفته است،
۳. تنوع نیازهای اطلاعاتی از نکات مهمی است که به صورت اولویت بندی شده مد نظر قرار نگرفته است،
۴. تاکنون راهکارهایی برای بهبود شیوه ها و مکانیزم رفع نیازهای اطلاعاتی کارشناسان تدوین نگردیده است.

شناخت نیازهای کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور می تواند برای برنامه ریزی صحیح و تصمیم گیری درست برای سیاست‌های آتی سازمان کاربرد داشته باشد.

اهداف پژوهش

هدف اصلی

هدف اساسی این پژوهش عبارت است از شناسایی نیازهای اطلاعاتی مختلف کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور.

اهداف فرعی

در پرتو هدف اصلی پژوهش اهداف فرعی زیر نیز مد نظر خواهد بود.

۱. شناخت ویژگی‌های جمعیت شناختی کارشناسان شاغل در سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور،
۲. شناسایی نیازهای اطلاعاتی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور،
۳. شناسایی کانال‌های تامین نیازهای اطلاعاتی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور،

عرصه های فعالیت بشری نقش خود را به خوبی ایفا کرده است. مثلاً امروزه، کنترل کامپیوتری ترافیک توانسته است به اندازه تعریض راهها موثر باشد چرا که امکان عبور تعداد بیشتری اتومبیل را فراهم آورده است اطلاعات نقش اساسی بر مدیریت و برنامه ریزی و نظارت بر روند مدیریت یک کشور می باشد که کارشناسان و مدیران یک سازمان بتوانند تصمیمات محکم و قوی در جهت توسعه همه جانبه یک کشور اتخاذ کنند. سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به عنوان نهاد متولی مدیریت و برنامه ریزی و بودجه ریزی کلان و نظارت بر چگونگی اجرای آن در سطح کشور فعالیت دارد و موفقیت و دستیابی به این اهداف یقیناً به برآوردن نیاز اطلاعاتی جامعه مدیران و کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور بستگی دارد. از این رو توجه به نیازهای اطلاعاتی این جامعه بسیار حائز اهمیت است. در صورتی که کارشناسان سازمان بتوانند از نظر دستیابی به اطلاعات در سطح غنای بالایی برخوردار شوند منجر به تصمیم گیری درست می شود که خود پایه و اساس توسعه همه جانبه یک کشور می شود.

بیان مسئله

سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور یکی از سازمانهای مهم و تخصصی کشور است که جمع کثیری از کارشناسان و متخصصان و محققان مختلف در شاخه های علمی گوناگون را در خود جای داده است و به طور مستمر و بازخوردی با اطلاعات متعدد سرو کار دارد و از این اطلاعات در برنامه ریزی های کلان مملکتی بهره می برد. این سازمان از این نظر حائز اهمیت است که با وزارت خانه ها و نهاد های مختلف کشور ارتباط تنگاتنگ داشته و در واقع سازمانها و نهادها مکلفند بحثهای برنامه ای و بودجه ای خود را با اهداف کلان این سازمان همسو سازند؛ از این رو به طور پیوسته نیازهای اطلاعاتی مداومی در نزد کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور مطرح شده است. با این حال هنوز نیازهای اطلاعاتی کارکنان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور از شفافیت لازم بر خوردار نیست و مکانیزم تامین نیازهای اطلاعاتی آنان نیز کارکرد روشنی ندارد. با توجه به اهمیت اطلاعات مورد نیاز کارشناسان سازمان، ضروری است این

جامعه پژوهش

جامعه آماری این پژوهش طبق تعریف عملیاتی شامل کلیه کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشد. به دلیل زیاد بودن حجم جامعه آماری (۹۰۰ نفر)، تعداد ۱۲۰ نفر از کارشناسان سازمان به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند و پرسشنامه در بین آنها توزیع گردید. از این تعداد ۸۵ نفر پرسشنامه را پاسخ داده و ظرف ۲ هفته جمع‌آوری شد.

ابزار های گرد آوری اطلاعات

در این پژوهش ابزار گرد آوری اطلاعات پرسشنامه می‌باشد که سوالات به صورت باز و بسته طراحی شده است.

شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شیوه آماری و نرم افزار SPSS^۱ استفاده می‌شود و برای رسم نمودارها از نرم افزار اکسل استفاده می‌شود.

پیشینه پژوهش در ایران

رجبی (۱۳۸۲) پژوهشی تحت عنوان "بررسی نیازهای اطلاعاتی هیئت علمی دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان گلستان" انجام داد که اطلاعات مورد نیاز به وسیله پرسشنامه گردآوری شد. نتایج حاصل نشان داد که مهمترین منبع مورد استفاده به ترتیب اولویت، کتاب و نشریات ادواری می‌باشد. بیشترین انگیزه و هدف آنها از جستجوی اطلاعات، روز آمد کردن اطلاعات و افزایش کیفیت تدریس می‌باشد. مهمترین مجرای غیر رسمی کسب اطلاعات، تماس با همکاران داخل کشور و عضویت در انجمن‌های علمی داخلی عنوان شده است و مهمترین موانع در دسترسی به اطلاعات کمبود منابع اطلاعاتی و عدم روز آمدی منابع ذکر شده است.

بسطامی بندپی (۱۳۸۴) پژوهشی پیمایشی-توصیفی تحت عنوان "بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاهی شهرستان نوشهر و چالوس و میزان تامین نیازهای فوق توسط کتابخانه‌های مرکزی این دانشگاه‌ها" انجام داده است. در این پژوهش که از پرسشنامه برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است که

۴. آگاهی از میزان پاسخگویی مرکز مدارک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به نیازهای کارشناسان
۵. شناخت مسائل و مشکلات تامین نیازهای اطلاعاتی در نزد کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور،
۶. ارزیابی راهکارهای پیشنهادی برای تامین بهینه نیازهای اطلاعاتی و رفع مشکلات پیش روی آنان.

سوالات پژوهش

۱. ویژگیهای جمعیت شناختی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی چگونه است؟
۲. کارشناسان شاغل در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی به چه نوع اطلاعاتی نیازمند هستند؟
۳. کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی نیازهای اطلاعاتی خود را از چه کانالهایی تامین می‌کنند؟
۴. مرکز مدارک تا چه حد پاسخگوی نیازهای کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشد؟
۵. کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی در تامین نیازهای اطلاعاتی خود با چه موانع و مشکلاتی مواجهه هستند؟
۶. کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی چه پیشنهادهایی را برای دستیابی به اطلاعات ارزیابی می‌دهند؟

روش پژوهش و توجیه روایی آن

این پژوهش از نوع پیمایشی توصیفی است. پیمایش توصیفی، به توصیف پدیده‌ای خاص در محیطی معین می‌پردازد. برای پاسخ‌گویی به پرسشهای پژوهش به کار می‌رود و شامل توصیف و نتیجه‌گیری است. (کومار، ۱۳۷۴) سه ویژگی پژوهش حاضر عبارتند از:

- ۱- جمع‌آوری اطلاعات واقعی از دید کارشناسان
  - ۲- شناسایی و بررسی و وقایع جاری از دید کارشناسان
  - ۳- بررسی و ارزیابی آن
- در نتیجه، پژوهش حاضر یک پژوهش توصیفی-پیمایشی است زیرا سعی شده است تا حد امکان دخالت و اعمال سلیقه‌ای در امر جمع‌آوری داده‌ها نگردد و نتایج حاصله با واقعیات منطبق باشد.

^۱ S.P.S.S(Statistical Package for Social Science)

یافته ها نشان داد که کارکنان برای مقابله با مشکلات بهداشتی و سلامتی بیماران به منابع اطلاعاتی بیشتری نیاز دارند و اولویت استفاده از منابع به ترتیب کتاب، مجلات و سایتهای اینترنتی می باشد.

ماهونی^۲ (۲۰۰۲) در تحقیق خود، به احترام سازمان و ارزیابی نیازهای اطلاعاتی بیماران، پیش از بستری شدن اشاره می کند. نتایج تحقیق که در «منطقه بهداشت مرکزی ویکتوریا» انجام شده، نشان می دهد که چهار موضوع درستی، ثبات، آشکارسازی، و مدت زمان بستری شدن بیماران از اهمیت زیادی برخوردار است. محقق متذکر می شود، شناسایی نیازهای اطلاعاتی این افراد، افزایش رضایت کارمندان نسبت به آموزش بیماران، کاهش مدت زمان انتظار در بیمارستان، افزایش دسترس پذیری خدمات فوری و کاهش لیست های انتظار برای اعمال جراحی را بدنبال دارد.

مووکو^۳ (۲۰۰۲) در پژوهشی، ششصد نفر از زنان دو روستا در ماک ویت بوتسوانا را که ازدواج کرده و یا مادران مجردی که سرپرست خانوار هستند، مورد پژوهش قرار داد. هدف از مطالعه، بررسی نیازهای اطلاعاتی پاسخگویان بود. نیازهای اطلاعاتی آنان شامل: بهداشت خانواده، و نیازهای ضروری، غذا و لباس، وضعیت مالی، ادوات کشاورزی، و رشد تولیدات کشاورزی است. نتایج نشان داد که نیازهای اطلاعاتی با خشونت خانواده، فرصت های شغلی، نگهداری بچه ها، و آموزش بیشتر در ارتباط است. منابع اطلاعاتی آنها شامل منابع رسمی و غیر رسمی است. محدود و منابع غیر رسمی شامل شبکه اجتماعی، پزشکان سنتی، و افراد سرشناس دهکده است.

نتایج یافته ها و پیشنهادات:

ویژگیهای جمعیت شناختی کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی چگونه است؟

این پرسشنامه در میان ۲۰۰ نفر از اعضای هیات علمی توزیع گردید و ۱۶۰ نفر پاسخگوی آن بودند. نتایج نشان داد که ۱۳۲ نفر زبان انگلیسی را به عنوان اولین زبان خارجی برای تحقیقات خود مورد استفاده قرار داده اند و در مورد انگیزه و هدف از جستجو اطلاعات، ۱۱۲ نفر افزایش کیفیت تدریس را به عنوان اولین اولویت جستجوی اطلاعات ذکر کردند و کتاب به عنوان اولین منبع مورد استفاده و نشریات تخصصی داخلی به عنوان دومین منبع در بر آوردن نیاز های اطلاعاتی جامعه مورد مطالعه، استفاده شده است.

عباد زاده دولت آباد (۱۳۸۴) پژوهشی تحت عنوان " بررسی نیاز های اطلاعاتی مدیران و کارشناسان آماد و پشتیبانی و ارایه راهکارهای رفع آن نیاز ها " انجام داده است که جامعه آماری آن شامل ۳۰۰ نفر از مدیران و کارشناسان می باشد که ۱۰۰ نفر به طور تصادفی انتخاب گردید و پرسشنامه بین آنها توزیع گردید. نتایج حاصل از یافته ها نشان می دهد که بیشترین هدف مدیران و کارشناسان از دستیابی به اطلاعات، روز آمد کردن اطلاعات تخصصی خود می باشد. اخبار و اطلاعات علمی و فنی، بالاترین اولویت را برای رسیدن به اطلاعات به خود اختصاص داده اند. برای رسیدن به اطلاعات مورد نیاز، کتاب بین سایر منابع اطلاعاتی بیشتر استفاده را دارد. مدیران و کارشناسان یکی از مهمترین راههای کسب اطلاعات را شرکت در جلسات و همایشهای تحقیقی بیان نمودند و به طور کلی آنها از اطلاعات ارایه شده و از روش ذخیره و بازیابی اطلاعات توسط مدیریت اطلاع رسانی رضایت ندارند. آنها علت مهم و موثر در عدم دستیابی به اطلاعات را نداشتن وقت کافی برای جستجو و عدم وجود شبکه اطلاع رسانی می دانند

پیشیه پژوهش در خارج از ایران

رویل^۱ و دیگران (۲۰۰۲) در پژوهشی پیمایشی- توصیفی تحت عنوان "ارزیابی نیاز های اطلاعاتی کارکنان در سازمان مراقبت های طولانی مدت از بیماران" با تاکید بر نقش اطلاعات در انجام بهینه وظایف به ورزان در اونتاریو کانادا به این نتیجه رسیدند که آنان از لحاظ نیازها و میزان دسترسی به اطلاعات با هم تفاوت دارند و

² Mahoney

³ Mooko

¹ Royal, Joan

جدول ۱- توزیع فراوانی کارشناسان بر حسب جنسیت

ردیف	جنسیت	فراوانی	درصد
۱	زن	۲۲	۲۵/۹
۲	مرد	۶۳	۷۴/۱
	مجموع	۸۵	۱۰۰

همانگونه که در جدول ۱ مشاهده می شود ۷۴/۱ درصد پاسخ دهندگان مرد و ۲۵/۹ درصد زن هستند.

جدول ۲- توزیع فراوانی کارشناسان بر حسب سن

ردیف	سن	فراوانی	درصد
۱	کمتر از ۲۵	۰	۰
۲	۲۵ تا ۳۵	۳۷	۴۳/۵
۳	۳۶ تا ۵۰	۴۳	۵۰/۶
۴	بیش از ۵۰	۵	۵/۹
	مجموع	۸۵	۱۰۰

بافراوانی ۵/۹ کمترین درصد و گروه سنی کمتر از ۲۵ با فراوانی صفر در پایین ترین رتبه قرار می گیرد.

همانگونه که در جدول ۲ مشاهده می شود بالاترین گروه سنی ۳۶ تا ۵۰ با فراوانی ۵۰/۶ درصد، گروه سنی ۲۵ تا ۳۵ با فراوانی ۴۳/۵ درصد، گروه سنی بیش از پنجاه

جدول ۳- توزیع فراوانی کارشناسان بر حسب مدرک تحصیلی

ردیف	مدرک	فراوانی	درصد
۱	کارشناسی	۳۵	۴۱/۲
۲	کارشناس ارشد	۴۶	۵۴/۱
۳	دکتری	۴	۴/۷
	مجموع	۸۵	۱۰۰

دکتری با ۴ نفر (۴/۷ درصد) کمترین درصد را در سازمان به خود اختصاص داده است

با توجه به اطلاعات موجود در جدول فوق (۳) مدرک کارشناسی ارشد با فراوانی ۴۶ نفر (۵۴/۱ درصد) بالاترین و

جدول ۴- توزیع فراوانی کارشناسان بر حسب زبان مورد استفاده تحقیقات

ردیف	زبان	فراوانی	درصد
۱	انگلیسی	۸۱	۹۵/۳
۲	فرانسه	۲	۲/۴
۳	عربی	۱	۱/۲
۴	سایر	۱	۱/۲
	مجموع	۸۵	۱۰۰

۱/۲ و سایر زبانها با ۱/۲ به ترتیب کمترین درصد را به خود اختصاص دادند. کارشناسان شاغل در سازمان مدیریت و برنامه ریزی به چه نوع اطلاعاتی نیاز مند هستند؟

با توجه به اطلاعات جدول ۴ زبان مورد استفاده برای انجام تحقیقات در نزد کارشناسان زبان انگلیسی با بیشترین فراوانی ۹۵/۳ درصد، زبان فرانسه ۲/۴، عربی

جدول ۵- توزیع فراوانی موضوعات مورد نیاز بر حسب اولویت

ردیف	اطلاعات	الویت						مجموع
		اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	اولویت پنجم	اولویت ششم	
۱	آمار داخلی	۳۹	۱۷	۴	۴	۳	۱	۶۸
	در صد	۵۷/۴	۲۵	۵/۹	۵/۹	۴/۴	۱/۵	۱۰۰
۲	آمار بین المللی	۱۵	۲۵	۱۴	۴	۵	۶	۶۶
	در صد	۲۲/۷	۳۷/۹	۲۱/۲	۶/۱	۷/۶	۴/۵	۱۰۰
۳	اطلاعات تخصصی	۱۶	۱۱	۱۸	۹	۸	۵	۶۷
	بودجه و مدیریت	۲۳/۹	۱۶/۴	۲۶/۹	۱۳/۴	۱۱/۹	۷/۵	۱۰۰
۴	مبانی نظری	۵	۷	۱۵	۱۷	۵	۵	۵۴
	اقتصادی و اجتماعی	۹/۳	۱۳	۲۷/۸	۳۱/۵	۹/۳	۹/۳	۱۰۰
۵	نظارت بر برنامه سایر	۳	۵	۸	۴	۱۶	۹	۴۵
	وزارتخانه ها	۶/۷	۱۱/۱	۱۷/۸	۸/۹	۳۵/۶	۲۰	۱۰۰
۶	نتایج پژوهش ها و	۶	۸	۱۰	۱۴	۵	۹	۵۲
	تحقیقات	۱۱/۵	۱۵/۴	۱۹/۲	۲۶/۹	۹/۶	۱۷/۳	۱۰۰

جدول ۵ نشان می دهد که موضوعات مورد نیاز کارشناسان در سطح سازمان به ترتیب اولویت عبارتند از اولویت اول آمار های داخلی با فراوانی ۵۷/۴ در صد، اولویت دوم آمارهای بین المللی با فراوانی ۳۷/۹ درصد، اولویت سوم اطلاعات تخصصی بودجه و مدیریت با فراوانی ۲۶/۹ درصد، اولویت چهارم مبانی نظری، اقتصادی و اجتماعی با فراوانی ۳۱/۵ درصد، اولویت پنجم نظارت بر برنامه سایر وزارتخانه ها با فراوانی ۲۷/۸، اولویت ششم نتایج پژوهش ها و تحقیقات با فراوانی ۱۷/۳ درصد می باشد

جدول ۵ نشان می دهد که موضوعات مورد نیاز کارشناسان در سطح سازمان به ترتیب اولویت عبارتند از اولویت اول آمار های داخلی با فراوانی ۵۷/۴ در صد، اولویت دوم آمارهای بین المللی با فراوانی ۳۷/۹ درصد، اولویت سوم اطلاعات تخصصی بودجه و مدیریت با

جدول ۶- توزیع فراوانی هدف از کاربرد اطلاعات

دیف	فعالیت	فراوانی	درصد
۱	شناسایی منابع اطلاعاتی تخصصی	۲۳	۱۱/۶۲
۲	روزآمد کردن اطلاعات تخصصی	۵۲	۲۶/۲۶
۳	افزایش کارایی در پست	۳۹	۱۹/۰۷
۴	تهیه گزارشات دولتی	۳۴	۱۷/۱۷
۵	نظارت بر امور اجرایی وزارتخانه	۱۶	۸/۰۸
۶	پیگیری پروژه ها و طرحهای عمرانی کشور	۹	۴/۵۵
۷	تالیف مقاله و کتاب	۲۵	۱۲/۶۳
	مجموع	۱۹۸	۱۰۰

اطلاعات جدول ۶ در خصوص اهداف استفاده از اطلاعات، نشان می دهد که روز آمد کردن اطلاعات تخصصی با ۵۲ درصد بیشترین و به ترتیب افزایش کارایی در پست (۱۹/۷ درصد)، تهیه گزارشات دولتی (۱۷/۱۷ درصد)، تالیف کتاب و مقاله (۱۲/۶۳ درصد)،

شناسایی منابع اطلاعاتی تخصصی (۱۱/۶۲ درصد)، نظارت بر امور اجرایی سایر وزارتخانه (۸/۰۸ درصد) و در پایین ترین سطح، کاربرد اطلاعات برای پیگیری پروژه ها و طرحهای عمرانی با (۴/۵۵ درصد) می باشد.

جدول ۷- توزیع فراوانی محدوده زمانی اطلاعات برحسب اولویت

ردیف	زمان	اولویت				مجموع
		اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	
۱	کتر از یک سال	۳۱	۲	۷	۸	۴۸
	در صد	۶۴/۵	۴/۲	۱۴/۶	۱۶/۷	۱۰۰
۲	دو سال گذشته	۱۱	۲۷	۱۰	۵	۵۳
	در صد	۲۰/۸	۵۰/۹	۱۸/۹	۹/۴	۱۰۰
۳	پنج سال گذشته	۲۲	۸	۲۲	.	۵۲
	در صد	۴۲/۳	۱۵/۴	۴۲/۳	.	۱۰۰
۴	ده سال گذشته	۱۸	۸	۱	۲۰	۴۷
	در صد	۳۸/۳	۱۷	۲/۱	۴۰	۱۰۰

گذشته دارای اولویت سوم با فراوانی ۴۲/۴ و در پایینترین سطح محدوده زمانی ده سال گذشته با فراوانی ۴۰ درصد می‌باشد.

در جدول ۷ مشاهده می‌شود که اولویت زمانی برای استفاده از اطلاعات به ترتیب محدوده زمانی کمتر از یک سال دارای اولویت اول با فراوانی ۶۴/۵ درصد، دو سال گذشته در اولویت دوم با فراوانی ۵۰/۹ درصد، پنج سال

جدول ۸- توزیع فراوانی مهمترین منابع اطلاعات مورد استفاده کارشناسان

ردیف	منابع	اولویت									مجموع
		اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	اولویت پنجم	اولویت ششم	اولویت هفتم	اولویت هشتم	اولویت نهم	
۱	کتاب	۲۹	۱۲	۹	۱۰	۸	.	.	.	.	۶۸
	در صد	۴۲/۶	۱۷/۶	۱۳/۲	۱۴/۷	۱۱/۸	.	.	.	.	۱۰۰
۲	نشریات ادواری	۱۳	۲۲	۱۶	۷	۵	۱	.	.	۱	۶۵
	در صد	۲۰	۳۳/۸	۲۴/۶	۱۰/۸	۷/۷	۱/۵	.	.	۱/۵	۱۰۰
۳	لوح فشرده	۸	۱۸	۱۵	۱۳	۳	۲	۱	۲	۲	۶۴
	در صد	۱۲/۵	۲۸/۱	۲۳/۴	۲۰/۳	۴/۷	۳/۱	۱/۶	۳/۱	۳/۱	۱۰۰
۴	پایان نامه	۲	.	۸	۹	۹	۱۱	۹	۱	۱	۵۰
	در صد	۴	.	۱۶	۱۸	۱۸	۲۲	۱۸	۲۲	۱۸	۱۰۰
۵	گزارشات دولتی	۷	۷	۱۱	۷	۷	۹	۶	.	۲	۵۶
	در صد	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۹/۶	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۶/۱۱	۱۰/۷	.	۳/۶	۱۰۰
۶	مقالات گردهمایی	۱	۳	۵	۹	۱۱	۸	۳	۴	.	۴۴
	در صد	۲/۳	۶/۸	۱۱/۴	۲۰/۵	۲۴/۱	۱۸/۲	۶/۸	۹/۱۱	.	۱۰۰
۷	منابع مرجع	۲	۲	۱	۱	۵	۵	۷	۱۲	۴	۳۹
	در صد	۵/۱	۵/۱	۲/۶	۲/۶	۱۲/۸	۱۲/۸	۱۷/۹	۳۰/۸	۱۰/۳	۱۰۰
۸	پایگاه های اطلاعاتی آنلاین	۲۷	۶	۳	۱	۵	۷	.	۳	۳	۵۵
	در صد	۴۹/۱	۱۰/۹	۵/۵	۱/۸	۹/۱	۱۲/۷	.	۵/۵	۵/۵	۱۰۰
۹	طرحهای پژوهشی	۴	۶	۳	۲	۲	۴	۶	۴	۹	۴۰
	در صد	۱۰	۱۵	۷/۵	۵	۵	۵	۱۵	۱۰	۲۲/۵	۱۰۰

چهارم ، مقالات گردهمایی ها با ۲۴/۱ درصد در اولویت پنجم، پایان نامه با درصد پاسخ های نزدیک (۲۲)درصد و ۱۸ درصد) در اولویت ششم و هفتم، منابع مرجع با فراوانی ۳۰/۸ درصد در اولویت هشتم و طرح های پژوهشی با فراوانی ۲۲/۵ درصد در اولویت نهم قرار دارند.

همانگونه که در جدول ۸ مشاهده می شود مهمترین منابع مورد استفاده کارشناسان برای رفع نیاز های اطلاعاتی خود به ترتیب کتاب با ۴۲/۶ درصد در اولویت اول، نشریات ادواری به ترتیب با ۳۳/۸ درصد و ۲۴/۶ درصد در اولویت دوم و سوم، لوح فشرده با ۲۰/۳ درصد در اولویت

کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی نیاز های اطلاعاتی خود را از چه کانالهایی تامین می کنند؟
جدول ۹- توزیع فراوانی مجرای دستیابی به اطلاعات توسط کارشناسان

رتبه	منابع		اولویت							مجموع
	فراوانی	درصد	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	اولویت پنجم	اولویت ششم	اولویت هفتم	
۱	فراوانی	مرکز مدارک	۳۳	۵	۷	۶	۲	۲	۳	۱
	درصد	مرکز مدارک	۵۵/۹	۸/۵	۱۱/۹	۱۰/۲	۳/۴	۳/۴	۵/۱	۱/۷
۲	فراوانی	سایر کتابخانه ها	۹	۱۱	۶	۶	۴	۴	۱	۱
	درصد	سایر کتابخانه ها	۲۱/۴	۲۶/۲	۱۴/۳	۱۴/۳	۹/۵	۹/۵	۲/۴	۲/۴
۳	فراوانی	مجموعه شخصی	۶	۹	۴	۶	۴	۲	۱	۴
	درصد	مجموعه شخصی	۱۶/۷	۲۵	۱۱/۱	۱۶/۷	۵/۶	۱۱/۱	۲/۸	۱۱/۱
۴	فراوانی	سمینار و جلسات	۶	۶	۶	۲	۶	۵	۱	۱
	درصد	سمینار و جلسات	۱۸/۲	۱۸/۲	۱۸/۲	۶/۱	۱۸/۲	۱۵/۲	۳	۳
۵	فراوانی	انجمن علمی	۴	۷	۱	۲	۲	۳	۸	۳
	درصد	انجمن علمی	۱۳/۳	۲۳/۳	۳/۳	۶/۷	۶/۷	۱۰	۲۶/۷	۱۰
۶	فراوانی	تماس با همکاران	۱	۱	۴	۵	۵	۵	۴	۶
	درصد	تماس با همکاران	۳/۳	۳/۳	۱۳/۳	۱۶/۷	۱۶/۷	۱۳/۳	۱۳/۳	۲۰
۷	فراوانی	اینترنت اینترانت	۱۵	۱۷	۹	۷	۱	۳	۱	۰
	درصد	اینترنت اینترانت	۲۸/۳	۲۳/۱	۱۷	۱۳/۲	۱/۹	۵/۷	۱/۹	۰
۸	فراوانی	پایگاه اطلاعاتی علمی	۱۰	۱۲	۱۵	۱۰	۵	۱	۱	۰
	درصد	پایگاه اطلاعاتی علمی	۱۸/۵	۲۲/۲	۲۷/۸	۱۸/۵	۹/۳	۱/۹	۱/۹	۰

اطلاعاتی، اولویت پنجم با ۱۸/۲ و اولویت ششم با ۱۵/۲ به سمینارها و جلسات، اولویت هفتم با ۲۶/۷ درصد به انجمن های علمی و در نهایت مجموعه های شخصی با فراوانی ۱۱/۱ در اولویت هشتم قرار دارد

با توجه به اطلاعات موجود در جدول ۹ مشاهده می شود که در بین مجراهای کسب اطلاعات به ترتیب اولویت اول به مرکز مدارک با ۵۵/۹ درصد، اولویت دوم اینترنت و اینترانت با ۲۳/۱ درصد، اولویت سوم با ۲۷/۸ درصد، اولویت چهارم با ۱۸/۵ درصد به پایگاه های

جدول ۱۰- توزیع فراوانی استفاده کارشناسان از متخصصان اطلاعاتی

ردیف	اولویت		اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	مجموع
	مشاوره	متخصصان موضوعی					
۱	فراوانی	متخصصان موضوعی داخلی	۴۹	۷	۰	۱	۵۷
	در صد		۸۶	۱۲/۳	۰	۱/۸	۱۰۰
۲	فراوانی	متخصصان موضوعی خارجی	۸	۴	۰	۱۰	۲۲
	در صد		۳۶/۴	۱۸/۲	۰	۴۵/۵	۱۰۰
۳	فراوانی	کارشناسان کتابخانه ملی	۳	۳	۱۰	۲	۱۸
	در صد		۱۶/۷	۱۶/۷	۵۵/۶	۱۱/۱	۱۰۰
۴	فراوانی	کارشناسان مرکز مدارک	۱۹	۱۶	۴	۲	۴۱
	در صد		۴۶/۳	۳۹	۹/۸	۲/۴	۱۰۰

با توجه به اطلاعات در جدول ۱۰ کارشناسان سازمان در اولویت اول از متخصصان موضوعی داخلی با فراوانی ۸۶ درصد، اولویت دوم کارشناسان مرکز مدارک با فراوانی ۳۹ درصد، اولویت سوم کارشناسان کتابخانه ملی با ۵۵ درصد و اولویت چهارم از متخصصان موضوعی خارجی با فراوانی ۴۵/۵ درصد استفاده می‌کنند.

با توجه به اطلاعات در جدول ۱۰ کارشناسان سازمان در اولویت اول از متخصصان موضوعی داخلی با فراوانی ۸۶ درصد، اولویت دوم کارشناسان مرکز مدارک با فراوانی ۳۹ درصد، اولویت سوم کارشناسان کتابخانه ملی با ۵۵ درصد و اولویت چهارم از متخصصان موضوعی خارجی با فراوانی ۴۵/۵ درصد استفاده می‌کنند.

جدول ۱۱- توزیع فراوانی محمل‌های اطلاعاتی کارشناسان

ردیف	منابع	فراوانی	درصد
۱	روزنامه	۲۱	۸/۴۳
۲	صدا و سیما	۱۳	۵/۲۲
۳	ماهواره	۱۳	۵/۲۲
۴	اینترنت	۷۱	۲۸/۵۱
۵	کتاب	۳۸	۱۹/۲۶
۶	نشریات ادواری	۱۸	۷/۲۳
۷	گزارشها و بولتن	۱۸	۷/۲۳
۸	نتایج پژوهش	۲۲	۸/۸۴
۹	پایگاههای علمی	۳۵	۱۴/۶
	مجموع	۲۴۹	۱۰۰

جدول ۱۱ گویای آن است که محمل‌ها و مراکزی که کارشناسان برای گرفتن اطلاعات استفاده می‌کنند به ترتیب عبارتند از: اینترنت با فراوانی ۲۸/۵۱ درصد، کتاب با فراوانی ۱۹/۲۶ درصد، پایگاه‌های علمی با فراوانی ۱۴/۶ درصد، نتایج پژوهش با فراوانی ۸/۸۴ درصد، نشریات ادواری و گزارشها و بولتنها با فراوانی ۷/۲۳ درصد و در نهایت صدا و سیما و ماهواره با ۵/۲۲ درصد استفاده می‌شوند.

جدول ۱۱ گویای آن است که محمل‌ها و مراکزی که کارشناسان برای گرفتن اطلاعات استفاده می‌کنند به ترتیب عبارتند از: اینترنت با فراوانی ۲۸/۵۱ درصد، کتاب با فراوانی ۱۹/۲۶ درصد، پایگاه‌های علمی با فراوانی ۱۴/۶ درصد، نتایج پژوهش با فراوانی ۸/۸۴ درصد، نشریات ادواری و گزارشها و بولتنها با فراوانی ۷/۲۳ درصد و در نهایت صدا و سیما و ماهواره با ۵/۲۲ درصد استفاده می‌شوند.

مرکز مدارک تا چه حد پاسخگوی نیازهای کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور می‌باشد؟

جدول ۱۲- توزیع فراوانی تامین نیازهای کارشناسان

ردیف	ارضاء نیازها	فراوانی	درصد
۱	کمتر از ۲۵٪	۳۵	۴۱/۷
۲	۲۵ تا ۵۰٪	۳۱	۳۶/۹
۳	۵۰ تا ۷۵٪	۱۲	۱۴/۳
۴	بیش از ۷۵٪	۷	۸/۱
	مجموع	۸۵	۱۰۰

طبق اطلاعات مندرج در جدول ۱۲ مشاهده می شود منابع موجود در مرکز مدارک کمتر از ۲۵ درصد نیازها را با فراوانی ۴۱/۷ درصد برآورده می کند، تا ۵۰ درصد را با ۳۶/۹ فراوانی درصد، تا ۷۵ درصد را با فراوانی ۱۴/۳ درصد و بیش از ۷۵ درصد را با فراوانی ۸/۱ درصد برآورده کرده است.

جدول ۱۳- توزیع فراوانی استفاده از خدمات توسط کارشناسان سازمان

ردیف	تاثیر اطلاعات		اولویت					مجموع	
	استفاده حضوری در کتابخانه	فراوانی	اول	دوم	سوم	چهارم	اولویت پنجم		اولویت ششم
۱	استفاده حضوری در کتابخانه	فراوانی	۳۱	۱۹	۶	۲	۱	۲	۶۱
		در صد	۵۰/۸	۳۱/۱	۹/۸	۳/۳	۱/۶	۳/۳	۱۰۰
۲	استفاده از پورتال	فراوانی	۳۷	۱۹	۳	۱	۱	۰	۶۱
		در صد	۶۰/۷	۳۱/۱	۴/۹	۱/۶	۱/۶	۰	۱۰۰
۳	SDI	فراوانی	۷	۷	۱۳	۶	۱	۱	۳۵
		در صد	۲۰	۲۰	۳۷/۱	۱۷/۱	۱/۹	۱/۹	۱۰۰
۴	سیستم اشتراک منابع الکترونیکی	فراوانی	۳	۱۴	۵	۵	۴	۲	۳۳
		در صد	۹/۱	۴۲/۴	۱۵/۲	۱۵/۲	۱۲/۱	۶/۱	۱۰۰
۵	راهنمایی تلفنی مرجع	فراوانی	۴	۲	۴	۵	۹	۴	۲۸
		در صد	۱۴/۳	۷/۱	۱۴/۳	۱۷/۹	۳۲/۱	۱۴/۳	۱۰۰
۶	خدمات آگاهی رسانی جاری	فراوانی	۲	۰	۲	۳	۴	۲۱	۶۴
		در صد	۹/۵	۰	۹/۵	۱۴/۳	۱۹	۴۷/۶	۱۰۰

۱۷/۱ درصد مربوط به SDI، در اولویت پنجم راهنمایی تلفنی مرجع با فراوانی ۳۲/۱ درصد و در اولویت آخر خدمات آگاهی رسانی جاری با فراوانی ۴۷/۶ درصد استفاده می کنند.

طبق اطلاعات مندرج در جدول ۱۳ کارشناسان سازمان جهت استفاده از اطلاعات، در اولویت اول از پورتال مرکز مدارک با فراوانی ۶۰/۷ درصد، در اولویت دوم استفاده حضوری از کتابخانه با فراوانی ۳۱/۱ درصد، در اولویت سوم با فراوانی ۳۷/۱ و در اولویت چهارم با فراوانی

جدول ۱۴- توزیع فراوانی میزان صرفه جویی در وقت کارشناسان در صورت دسترسی بودن اطلاعات

ردیف	صرفه جویی در وقت	فراوانی	درصد
۱	کمتر از یک ساعت	۴	۴/۷
۲	۲ تا ۴ ساعت	۳۰	۳۵/۳
۳	۵ تا ۷ ساعت	۲۴	۲۸/۲
۴	بیش از ۸ ساعت	۲۵	۲۹/۴
۵	مجموع	۸۵	۱۰۰

بیشتر از ۸ ساعت با فراوانی ۲۹/۴ درصد، ۵ تا ۷ ساعت با فراوانی ۲۸/۲ درصد و کمتر از یک ساعت با فراوانی ۴/۷ درصد قرارداد.

همچنان که در جدول ۱۴ مشاهده می شود اگر اطلاعات در دسترس باشد ۲ تا ۴ ساعت با فراوانی ۳۵/۳ درصد در وقت صرفه جویی خواهد شد و پس از آن، با

کارشناسان سازمان مدیریت و برنامه ریزی در تامین نیازهای اطلاعاتی خود با چه موانع و مشکلاتی مواجه هستند؟

جدول ۱۵- توزیع فراوانی دلایل عدم استفاده از مرکز مدارک توسط کارشناسان

ردیف	دلایل	فراوانی	درصد
۱	عدم تناسب منابع موجود با نیازهای اطلاعاتی	۲۵	۳۵/۷۱
۲	عدم روز آمدی منابع موجود در مرکز مدارک	۲۸	۴۰
۳	کمبود وقت کارشناسان	۱۵	۲۱/۴۳
۴	سایر	۲	۲/۸۶
	مجموع	۷۰	۱۰۰

آن‌ها با فراوانی ۳۵/۷۱ درصد و کمبود وقت با فراوانی ۲۱/۴۳ درصد می‌دانند.

طبق جدول ۱۵ کارشناسان سازمان دلایل عدم استفاده از منابع موجود در مرکز مدارک را عدم روز آمدی منابع با فراوانی ۴۰ درصد، عدم تناسب منابع با نیازهای

جدول ۱۶- توزیع فراوانی عوامل موثر در عدم دسترسی به اطلاعات توسط کارشناسان

ردیف	اولویت								مجموع
	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	اولویت پنجم	اولویت ششم	اولویت هفتم		
۱	فراوانی	۳۷	۵	۴	۳	۰	۱	۵۰	
	درصد	۷۴	۱۰	۸	۶	۰	۲	۱۰۰	
۲	فراوانی	۲	۵	۴	۲	۴	۶	۲۳	
	درصد	۸/۷	۲۱/۷	۱۷/۴	۸/۷	۱۷/۴	۲۶/۱	۱۰۰	
۳	فراوانی	۴	۱۳	۲	۲	۵	۳	۳۱	
	درصد	۱۲/۹	۴۱/۹	۶/۵	۶/۵	۱۶/۱	۹/۷	۱۰۰	
۴	فراوانی	۱۷	۳	۷	۱	۲	۰	۲۵	
	درصد	۴۸/۶	۸/۶	۲۰	۲/۹	۵/۷	۰	۱۰۰	
۵	فراوانی	۵	۶	۷	۶	۴	۲	۳۱	
	درصد	۱۶/۱	۱۹/۴	۲۲/۶	۱۹/۴	۱۲/۹	۶/۵	۱۰۰	
۶	فراوانی	۱۱	۱۸	۷	۵	۱	۰	۴۳	
	درصد	۲۵/۶	۴۱/۹	۱۶/۳	۱۱/۶	۲/۳	۰	۱۰۰	
۷	فراوانی	۵	۱۰	۶	۵	۵	۱	۳۴	
	درصد	۱۴/۷	۲۹/۴	۱۷/۶	۱۴/۷	۱۴/۷	۵/۹	۱۰۰	

کتابداری را با فراوانی ۲۶/۱ درصد اولویت ششم و اولویت هفتم عدم آشنایی با زبانهای خارجی با فراوانی ۱۴/۳ درصد اظهار می‌کنند.

با توجه به سوالهای پژوهش از بررسی پاسخهای دریافت شده، همچنین تجزیه و تحلیل داده‌ها و جداول و نمودارهای ارائه شده نتایج حاصل شد که به شرح زیر می‌باشد:

با توجه به جدول ۱۶ مبنی بر اینکه کارشناسان عوامل موثر در عدم دستیابی به اطلاعات را به ترتیب اولویت کمبود منابع اطلاعاتی را در اولویت اول با فراوانی ۷۴ درصد، عدم روز آمدی را با فراوانی ۴۱/۹ درصد در اولویت دوم، کمبود وقت کافی را با فراوانی ۱۷/۶ در اولویت سوم، عدم همکاری کتابخانه‌ها را با فراوانی ۱۹/۴ درصد در اولویت چهارم، عدم مهارت در جستجوی اطلاعات را با فراوانی ۱۶/۱ درصد در اولویت پنجم، کمبود متخصص

۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی کارشناسان:

بر طبق نتایج حاصله بیشترین درصد کارشناسان شاغل در سازمان با ۷۴/۱ درصد مرد می باشند و بیشتر کارشناسان بین ۳۶ تا ۵۰ ساله با ۵۰/۶ درصد می باشد که نشان دهنده این است که بدنه کارشناسی سازمان از تجربه کافی در زمینه کاری خود برخوردار هستند و از نظر مدرک تحصیلی بیشتر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد با ۵۴/۱ درصد می باشند به دلیل این که سازمان برای استخدام و گزینش افراد در پست‌های سازمانی بیشتر از افرادی که دارای مدرک کارشناسی ارشد باشند، استفاده می کند این افراد از قبل در محیط‌های دانشگاهی با راه و روش‌های انجام تحقیقات آشنا شده اند و در محیط کار به صورت کاربردی در تصویب و تنظیم طرح‌های عمرانی به منابع اطلاعاتی مختلف نیازمند هستند. زبان مورد استفاده برای تحقیقات و پژوهش با بیشترین فراوانی یعنی ۹۵/۳ درصد انگلیسی می باشد، لذا در تهیه منابع باید بیشتر روی منابع انگلیسی به عنوان زبان خارجی تحقیقات تمرکز کرد و کارشناسان یاد شده جهت انجام کارهای خود در سطح سازمان به طور مستمر به اطلاعات (بیش از ۷۰ درصد با انتخاب گزینه زیاد و خیلی زیاد) نیاز دارند لذا باید در تهیه اطلاعات با تصمیم گیری و برنامه ریزی صحیح در برآوردن نیازهای اصلی کارشناسان اقدامات لازم را به عمل آورد.

۲. نوع نیازهای اطلاعاتی کارشناسان:

نتایج حاصل از جداول شماره ۵ه الی ۹ نشان می دهد بیشترین موضوعاتی که از نظر اهمیت در سه اولویت اول کارشناسان قرار دارد عبارتند از: آمارهای داخلی با ۵۷/۴ درصد، آمارهای بین المللی با ۳۷/۹ درصد و اطلاعات تخصصی بودجه ریزی، مبانی نظری اقتصادی و اجتماعی و نظارت بر برنامه سایر وزارتخانه‌ها با توجه به درصد پاسخ-های نزدیک به هم در اولویت بعدی قرار دارند که خود نشان دهنده اهمیت یکسان موضوعات ذکر شده می باشد. کارشناسان سازمان در حال حاضر برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود از کتاب با ۴۲/۶ درصد، نشریات ادواری با ۳۳/۸ درصد، لوح فشرده با ۲۰/۳ درصد، مقالات گردهمایی‌ها با ۲۴/۱ درصد و پایان نامه با ۲۲ درصد استفاده می کنند.

طبق نتایج حاصله چون نشریات ادواری بعد از کتاب

بیشترین میزان استفاده را دارند و مطابق با پیشرفت های علمی نوین و همچنین منعکس کننده نتایج تحقیقات از تحقیقات بسیار کلی گرفته تا تحقیقات بسیار دقیق در زمینه موضوعات ریز و تخصصی می باشند، بنابراین مجلات هسته‌ای که مرتبط با موضوع های دفاتر می باشند باید شناسایی شوند، در ضمن مجلاتی در اولویت قرار گیرند که دارای درجه علمی پژوهشی و علمی ترویجی باشند. و با تخصیص اعتبار ارزی و با سفارش منظم در تهیه مجموعه‌ای کامل از مجله‌ها سعی گردد. بازیابی سریع و پردازش اطلاعات توجیهی بر استفاده از لوح‌های فشرده در مرحله بعد از مجلات می باشد. کارشناسان استفاده از شکل الکترونیکی را به عنوان بهترین شکل دسترسی به اطلاعات اظهار کردند، با توجه به عدم دسترسی و نبود این منابع و گرانی تهیه و استفاده آن توسط کارشناسان، مرکز مدارک سیاست خود را در جهت تامین این منابع متمرکز کند و امکانات و تسهیلات را برای استفاده از چنین منابعی با برنامه ریزی دقیق و درست برای کارشناسان سازمان فراهم نماید. که کارشناسان سازمان در وهله اول برای روز آمدن کردن اطلاعات تخصصی و شغلی خود با فراوانی ۲۶/۲۶ درصد و در وهله دوم برای افزایش کارایی در پست سازمان با فراوانی ۱۹/۷۰ درصد و در وهله سوم برای تهیه گزارشات دولتی با فراوانی ۱۷/۱۷ درصد به جستجوی اطلاعات می پردازند. این یافته ها مبین این است که کارشناسان بیشتر در جهت پیشبرد اهداف سازمانی کار می کنند و اطلاعات مورد نیاز آنها برای تصمیم گیری در برهه زمانی کمتر از یک سال با فراوانی ۶۴/۵ درصد و از نظر شکل مطلوب آرایه اطلاعات، بیشتر ترجیح می دهند از منابعی که به صورت الکترونیکی می باشد، استفاده کنند.

۳. کانالهای تامین اطلاعات کارشناسان:

مهم ترین روش کسب اطلاعات در اولویت نخست، استفاده از مرکز مدارک علمی سازمان با ۵۵/۹ درصد، اولویت دوم کسب اطلاعات از طریق اینترنت و اینترانت با ۳۲/۱ درصد، اولویت سوم و چهارم با درصد پاسخ‌های نزدیک از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی، اولویت پنجم و ششم با درصد پاسخ‌های نزدیک از طریق سمینارها و جلسات و

مدارک به عنوان متولی اطلاع‌رسانی در سازمان باید نسبت به پیگیری نیازهای کارشناسان اقدامات لازم را انجام دهد و نسبت به جمع‌آوری و سازماندهی اطلاعات و به روز رسانی اطلاعات خود اقدامات مفیدی انجام دهد و کارشناسان را در انجام وظایف محوله یاری نماید. و طبق نظر کارشناسان جهت استفاده از اطلاعات مرکز، در اولویت اول ترجیح می‌دهند از پورتال داخلی مرکز مدارک استفاده کنند، لذا مرکز باید در روز آمد سازی پورتال خود و ارایه اطلاعات کامل از جمله نشریات الکترونیکی و سی-دی های موجود مانند آمارنامه‌های استانی و کشوری و سایر ... بر روی پورتال اقدام کند.

در مورد اینکه کارشناسان مرکز درصد کمتری از نیازهای خود را از طریق مرکز مدارک تامین می‌کنند، دلایل زیر را به ترتیب اولویت عنوان کرده اند:

عدم روز آمدی منابع موجود در مرکز مدارک، (۴۰/۰ درصد)

عدم تناسب منابع موجود با نیاز های دفاتر، (۳۵/۷۱ درصد)

کمبود وقت، (۲۱/۴۳ درصد)

۵. موانع و مشکلات کارشناسان در تامین نیاز اطلاعاتی خود:

در خصوص موانع و مشکلات فرا روی کارشناسان در تامین اطلاعات خود، کمبود منابع اطلاعاتی و عدم روز آمدی از گزینه‌هایی هستند که بیشتر مورد توجه کارشناسان بود. مرکز باید در دو مورد یاد شده بیشتر توجه کند. کتابداران بخش تهیه و سفارش، در هماهنگی با کارشناسان و برنامه‌های تحقیق و اهداف سازمان تاکید خود را در مجموعه سازی بر نیازهای واقعی کارشناسان بگذارد. امانت بین کتابخانه ای (مخصوصا کتابخانه تخصصی هم موضوع و کتابخانه تخصصی که عمدتا زیر نظر وزارتخانه‌ها فعالیت می‌کنند)، به عنوان راه حل ساده و کم هزینه به منظور رفع کمبود منابع موجود در کتابخانه می‌باشد. مرکز مدارک باید جلساتی به طور ماهانه برای آگاهی از آخرین و روز آمد ترین اطلاعاتی که کارشناسان دفاتر در زمینه موضوعی خود دارند برگزار کند. تهیه کتب و نشریات از کانال های مربوطه تسریع شود تا امکان ارسال به موقع به کتابخانه فراهم گردد.

در اولویت‌های آخر استفاده از مجموعه های شخصی است. با اینکه کارشناسان از هر دو کانال رسمی و غیر رسمی برای گرفتن اطلاعات استفاده می‌کنند، با این وجود اولویتهای انتخابی نشان می‌دهد که گرایش کارشناسان در سازمان بیشتر از طریق کانالهای رسمی می‌باشد. این نتیجه حاکی از آن است که اگر چه منابع غیر رسمی اطلاعات، مفید هستند، اما به طور کلی نمی‌توان به آن متکی بود؛ چون به صورت شفاهی بیان می‌شوند، ممکن است نادرست باشند و به طور نظام یافته کسب نشوند. همچنین استفاده از منابع رسمی، محدودیت زمانی، مکانی و موضوعی ندارد و امکان دسترسی به آنان آسان‌تر است. همچنین کارشناسان سازمان در اولویت جهت گرفتن مشاوره در زمینه جستجوی اطلاعات بیشتر از متخصصان موضوعی داخلی با ۸۶ درصد و در اولویت دوم از نظرات و راهنمایی‌های کارشناسان مرکز مدارک با فراوانی ۳۹ درصد استفاده می‌کنند. نتیجه اینکه مرکز باید در زمینه مشاوره اطلاعاتی بیشتر از متخصصان موضوعی که جزو وظایف کتابخانه‌های تخصصی می‌باشد، استفاده کند و در زمینه ارایه خدمات مرجع بیشتر کوشش کند. کارشناسان اطلاعات را در قالب و محمل‌های اطلاعاتی بیشتر از طریق اینترنت با ۲۸/۵۱ درصد و کتاب با ۱۹/۲۶ درصد، پایگاه‌های اطلاعاتی با ۱۴/۶ درصد و بقیه محمل‌های اطلاعاتی با درصدهای نزدیک در اولویتهای بعدی مورد استفاده قرار می‌دهند. مرکز باید در زمینه انتخاب نوع اطلاعات و روش‌های جستجو و موتورهای جستجو، اطلاعات دقیق و ریزتری به صورت هفتگی و ماهانه به صورت کاتالوگ چاپ کند و به سهولت در اختیار کارشناسان سازمان قرار دهد، ضمن اینکه اولویت‌های کارشناسان در زمینه دریافت اطلاعات بیشتر از طریق وب و اینترنت با ۶۴/۲۲ درصد و ارسال تازه‌ها و SDI در مراحل بعدی با درصد های کمتر می‌باشد. با توجه به اهمیت ارسال تازه‌ها SDI، نسبت به معرفی این خدمات در بین کارشناسان و اهمیت آنها در تسریع دسترسی به اطلاعات پرداخته شود و آموزش‌های لازم در این زمینه‌ها ارایه شود.

۴. میزان پاسخگویی مرکز مدارک علمی:

منابع موجود در مرکز مدارک کمتر از ۲۵ درصد نیازها را با فراوانی ۴۱/۷ درصد برآورده می‌سازد لذا مرکز

پیشنهادات:

در این مرحله با توجه به تجزیه و تحلیل نظرات کارشناسان طبق جداول فصل پیش، پیشنهادات ارایه شده به صورت فهرست‌وار در زیر بیان می‌شود.

افزایش تامین منابع اعم از کتب و ژورنال‌های تخصصی در کتابخانه،

افزایش منابع انگلیسی زبان با توجه به زبان تحقیقاتی به روز کردن منابع اطلاعاتی تخصصی، بالاخص در زمینه منابع آماری داخلی و خارجی

فراهم کردن دسترسی سریع به مجلات معتبر علمی در سریع ترین زمان ممکن و تعیین مجلات هسته رشته های مختلفی که مرتبط با سازمان می باشد فراهم کردن امکان استفاده از شماره‌های قدیمی ژورنال‌های خارجی،

فراهم آوردن امکانات سخت افزاری و نرم افزاری با دسترسی بهتر،

فعال تر کردن بخش مرجع کتابخانه که راه دسترسی به اطلاعات را نشان دهد

ایجاد پایگاه مستقل به نام پایگاه پایان نامه های کتابخانه در مرکز مدارک

برقراری ارتباط با مراکز آموزشی و پژوهشی، فراهم آوردن امکان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن،

تقویت اطلاع رسانی سایر مراکز اطلاع رسانی بویژه سازمان دولتی و تخصصی،

برگزاری جلسات و سمینارهایی به منظور آموزش جستجوی اطلاعات توسط کتابداران و یا کارشناسان مربوطه.

قرار دادن اطلاعات مربوط به کتابخانه بر روی پورتال و وب،

بررسی نیازهای اطلاعاتی دفاتر و انعکاس آن به مسئولین مربوطه،

قابل اعتماد و استناد بودن اطلاعاتی روی وب، تامین کلیه منابع مورد نیاز اعم از چاپی و غیرچاپی در مرکز مدارک،

سرویس دهی در تمامی زمینه‌ها با حداقل اتلاف وقت، فراهم آوردن امکان تماس تلفنی با صاحب نظران و متخصصان توسط مرکز مدارک،

فراهم آوردن امکان تایپ و تکثیر و اسکن و تکثیر لوح فشرده و دیسکت در مرکز مدارک،

در تدارک محمل‌ها و رسانه اطلاعاتی باید اولویت ابتدا به صورت شبکه ای و رایانه ای و سپس منابع چاپی باشد، تامین فضای مطالعه مناسب و فاقد هر گونه وسایل جانبی و شلوغی،

راهنمایی برای برآوردن نیاز و حمایت و پشتیبانی تا دستیابی به اطلاعات توسط افراد متخصص ،

استفاده از کتابداران و مشاوران اطلاعاتی متخصص و با حوصله.

تقویت بخش اطلاع رسانی و ایجاد و تاسیس بخشی تحت همین عنوان که وظایف زیر را بر عهده گیرد:

ارایه خدمات مرجع دیجیتال که دسترسی به نظامهای رایانه، دیداری شنیداری و چاپی را داشته باشد،

تقویت بخش سمعی بصری در قالب بخش اطلاع رسانی برای ارایه خدمات بهتر از سی دی های موجود،

تقویت و گسترش خدمات گزینشی اطلاعات و معرفی آن توسط این بخش،

وجود بخشی در قالب این واحد جهت راهنمایی و آموزش فردی و گروهی کارشناسان در زمینه اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی.

منابع

۱. بسطامی بندپی، سیروس (۱۳۸۴) "بررسی

نیازهای اطلاعاتی هیات علمی دانشگاه های شهرستان نوشهر و چالوش و میزان تامین نیازهای فوق توسط کتابخانه مرکزی این دانشگاه" پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

۲. رجیبی، اصغر (۱۳۸۲) "بررسی نیازهای اطلاعاتی

هیات علمی دانشگاههای آزاد اسلامی استان گلستان" پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

- Behaviors of Rural Women in Botswana". University of Pittsburgh.
6. Mahoney, Ellen McAree. (2002). "Listening and Learning: Exploring Patients' Information Needs as They Ready Themselves for Hospitalization ."Canada: Royal Roads University.
7. Royal, Joan, et al. (2002). "Assessing the Information Needs of Staff in Two Long Term Care Organization" Educational Gerontology. Vol28 (3), 189-205.
۳. عبادزاده دولت آباد، فرامرز (۱۳۸۴) " بررسی نیاز های اطلاعاتی مدیران و کارشناسان آمد و پشتیبانی و ارایه راهکارهای رفع آن نیاز ها" پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
۴. کریشن، کومار. (۱۳۷۴). روش های پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی؛ ترجمه فاطمه رهادوست با همکاری فریبرز خسروی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
5. Mooko, Neo Patricia.(2002). "A Study of the Family Information Needs Information Seeking

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی